

ВПЛИВ КОНЦЕПЦІЙ ЗБЕРЕЖЕННЯ КАПІТАЛУ НА ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Капітал є фінансовою основою створення й розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми господарювання. Процес інвестування власного капіталу та залучення позикових коштів для отримання прибутку лежить в основі фінансової діяльності всіх суб'єктів підприємництва. Капітал є базовим вимірювачем ринкової вартості підприємства та одним із найважливіших об'єктів фінансового та управлінського обліку, які, зі свого боку, є основою інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Тому вибір застосування концепції збереження капіталу для формування фінансової звітності є стратегічним.

Роль і значення концептуальної основи збереження капіталу ґрунтовно досліджені в працях таких вітчизняних учених, як А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, С. Ф. Голов, В. М. Жук, М. Г. Чумаченко, І. Й. Яремко, В. Г. Швець, а також у працях зарубіжних вчених Р. Адамса, М. Ф. Ван Бреда, Д. Г. Шорта, Б. Нідлза, Ж. Ришара, Е. С. Хендріксена.

Водночас питання впливу концепцій збереження капіталу на формування прибутку як базового показника фінансової звітності потребує додаткового актуалізованого дослідження.

Вище викладене обумовлює актуальність теми публікації, визначає її мету та основні завдання.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних засад щодо сутності концепцій капіталу та впливу застосування кожної із них на формування показників фінансової звітності.

Для досягнення поставленої мети передбачалося вирішити такі завдання:

- структуровано сформулювати базові характеристики концепцій капіталу й збереження капіталу;
- окреслити вплив застосування кожної із концепцій збереження капіталу на ключовий показник фінансової звітності – прибуток.

Будь-який суб'єкт господарювання комерційного сектору економіки створюється з метою отримання прибутку, і реалізувати цю мету він може лише за умови збереження та примноження свого капіталу й адекватного відображення процесів руху капіталу у фінансовій звітності, виходячи з обраної концепції капіталу.

За умови обрання для складання фінансової звітності концепції збереження фінансового капіталу будується модель визначення суми прибутку. При цьому прибутком вважається сума перевищення фінансової (грошової) суми чистих активів на кінець періоду (за мінусом суми вилучення виплат власникам або внесків власників протягом цього періоду) над фінансовою (грошовою) сумою чистих активів на початок періоду. Показник збереження фінансового капіталу визначається, як правило, у номінальних грошових одиницях або в одиницях постійної купівельної спроможності.

Згідно з концепцією збереження фінансового капіталу, за якою капітал визначається в номінальних грошових одиницях, прибуток відображає зростання номінального грошового капіталу за певний період. Отже, збільшення вартості активів, утриманих протягом періоду, яке, як правило, називають прибутком від утримання, концептуально є прибутком, але за правилами бухгалтерського обліку може не визнаватися як такий, доки активи не будуть реалізовані в результаті господарської операції. Якщо концепція збереження фінансового капіталу визначається в одиницях постійної купівельної спроможності, то прибуток відображає збільшення інвестованої купівельної спроможності за певний період.

За умови вибору концепції збереження фізичного капіталу прибуток визнається, якщо фізична виробнича потужність або продуктивність суб'єкта господарювання (або ресурси чи кошти, необхідні для досягнення такої потужності) на кінець періоду (після вилучення будь-яких виплат та внесків власників протягом цього періоду) перевищують аналогічні показники на початок періоду. При виборі концепції

збереження капіталу необхідно узгодити показники власного капіталу й суми визначеного прибутку, що є передумовою розмежування прибутковості й повернення капіталу суб'єкта господарювання; і лише надходження активів, що перевищують суми, необхідні для збереження капіталу, може вважатися прибутком і, відповідно, прибутковістю капіталу. Таким чином, прибуток є залишковою сумою після вирахування витрат (що включає коригування збереження капіталу в разі необхідності) з доходу. Якщо витрати перевищують дохід, то залишкова сума є збитком.

Концепція збереження фізичного капіталу вимагає прийняття основи оцінки за поточною собівартістю, а концепція збереження фінансового капіталу не вимагає застосування певної основи оцінювання й залежатиме від типу фінансового капіталу, який суб'єкт господарювання прагне зберегти.

Принципова відмінність суті двох концепцій збереження капіталу полягає в трактуванні впливу зміни оцінки активів та зобов'язань суб'єкта господарювання. Загалом вважається, що суб'єкт господарювання зберігає капітал, якщо на кінець звітного періоду сума капіталу не перевищує суми капіталу на початок періоду, в іншому разі, якщо сума перевищення встановлена (визначена), то це є прибутком.

У світовій практиці найпоширенішою є модель обліку, що базується на фінансовій концепції капіталу, за якої капітал розглядається як вартість чистих активів або власного капіталу підприємства, а прибуток обчислюється як приріст чистих активів на кінець звітного періоду за вирахуванням будь-яких виплат засновникам.

За результатами теоретичного дослідження структуровано сформульовано базові характеристики концепцій капіталу і збереження капіталу та окреслено вплив застосування кожної із них на формування ключового показника фінансової звітності – прибутку.

З'ясовано, що власний капітал підприємства відіграє визначальну роль у функціонуванні підприємств комерційного сектору економіки, оскільки достатній його обсяг указує на якісне управління фінансовим станом підприємства в умовах обмеженості ресурсів, що дає змогу потенційним інвесторам розглядати такого суб'єкта господарювання як інвестиційно привабливого.

1. Концептуальна основа фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 01.09.2010 р. №929/009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>. 2. Фабіянська В. Порівняльна оцінка концепцій збереження капіталу/ В. Фабіянська // [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.library.tane.edu.ua>. 3. Малярець Л.М., Пономаренко Н.М. Управління процесом росту власного капіталу підприємства : [монографія] / Л.М. Малярець, Н.М. Пономаренко ; за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. Л.М. Малярець. – Хар-ків : ХНЕУ, 2014. – 227 с.